

Kamuoyunun Dış Politikayı Etkilemesinde Sosyal Medyanın Rolü

Gözde Dikici¹

Özet

Günümüzde sosyal medya, bilgi akışının hızla ve geniş bir şekilde yayılmasına olanak tanıyan etkili bir iletişim aracı olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, sosyal medyanın dış politika üzerindeki etkisi giderek artmaktadır. Kamuoyu, sosyal medya platformları aracılığıyla dış politika konularında aktif bir rol oynayarak, politika yapıcılarına doğrudan ya da dolaylı etkiler sağlamaktadır. Sosyal medyanın en belirgin etkilerinden biri, bilgiye erişimdeki küreselleşmeyi sağlamasıdır. Kullanıcılar, dünya genelindeki olaylar hakkında anında ve çeşitli kaynaklardan bilgi edinebilmekte, bu da dış politika konularında geniş bir perspektife sahip olmalarına olanak tanımaktadır. Bu bilgi akışı, geleneksel medya kuruluşlarının ötesinde, bireylerin kendi görüşlerini oluşturmalarına ve paylaşmalarına yol açarak, kamuoyunu etkileyen bir faktör haline gelmektedir. Yapılan paylaşımlarla, kullanılan etiketleme yöntemleriyle kısa sürede birçok haber çok çeşitli kaynaklarda aynı anda yayılabilmektedir. Sosyal medya gerek kullanımının kolay olması ve erişilebilirliğin fazla olması nedeniyle birçok haberin tüm dünyayla aynı anda paylaşılmasını sağlamaktadır. Bu da herhangi bir ülke de meydana gelen olayların diğer ülkelerin de dikkatini çekmesine neden olmaktadır. Haberler dolaylı ya da doğrudan diğer ülkelerin karar alıcıları ve süreçlerini etkilemekte ve uluslararası kamuoyu desteği alınabildiği gibi, aynı zamanda dikkat çektiği faktörlere istinaden yarattığı kamuoyu ile ülkelerin dış politikalarını etkileyebilmektedir. Ülkelerin özellikle çok katı olduğu konularda bile fikirlerinin sosyal medya da yayımlanan resim yâda yorumlardan direk etkilenecek dış politika hamlelerini değiştirdiğini Aylan Bebek olayında daha net olarak görebilmek mümkündür. Kamuoyunun dış politikaya olan etkilerinin örneklerle açıklanacağı makale de temel amaç, toplum isteklerine ulaşmak için medyayı ne kadar etkili kullandığını ve bunun sonucunda da karar vericilerin fikirlerini etkileyerek dış politika kararlarında direk ya da dolaylı olarak söz sahibi olduklarını belirtmektir.

Anahtar Kelimeler; Kamuoyu, Dış Politika, Sosyal Medya, Aylan Bebek.

The Role Of Social Media in Affecting Public Opinion on Foreign Policy

Abstract

Today, social media stands out as an effective communication tool that allows the flow of information to spread quickly and widely. In this context, the influence of social media on foreign policy is increasing. The public plays an active role in foreign policy issues through social media platforms, providing direct or indirect influence to policy makers. One of the most obvious effects of social media is the globalization of access to information. Users can obtain information about events around the world instantly and from a variety of sources, allowing them to have a broad perspective on foreign policy issues. This flow of information becomes a

¹ Gözde Dikici, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler, Doktora Öğrencisi, dikici.gozde@ogr.hbv.edu.tr, Orchid ID: 0000-0002-8396-2816

factor affecting public opinion, beyond traditional media organizations, by causing individuals to form and share their own opinions. With the sharing and tagging methods used, many news can be spread simultaneously in a wide variety of sources in a short time. Social media enables

many news to be shared with the whole world at the same time due to its ease of use and high accessibility. This causes events occurring in any country to attract the attention of other countries. News indirectly or directly affects the decision makers and processes of other countries, and while it can receive international public support, it can also affect the foreign policies of countries with the public opinion it creates based on the factors it draws attention to. It is possible to see more clearly in the case of baby Aylan that countries change their foreign policy moves by being directly affected by the pictures or comments published on social media, even on issues on which they are very strict. The main purpose of the article, which will explain the effects of public opinion on foreign policy with examples, is to indicate how effectively the society uses the media to achieve its wishes and, as a result, they have a direct or indirect say in foreign policy decisions by influencing the opinions of decision makers.

Key Words: Public Opinion, Foreign Politics, Social Media, Aylan Baby.

Giriş

Kamuoyu dış politikaları belirlemede sosyal medya aracılığı ile oldukça etkili bir döneme girmiştir. Sosyal medya, birbirimizle iletişim ve etkileşim kurma şeklimizde devrim yaratmıştır ve toplumumuz üzerindeki etkisi göz ardı edilemez. Son yıllarda, özellikle Avrupa Birliği (AB) bağlamında, dış politika konularında kamuoyunun şekillendirilmesinde de güçlü bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın AB dış politikası ve kamuoyu üzerindeki etkisi göz ardı edilemez, zira milyonlarca insana gerçek zamanlı olarak ulaşma ve bilgiyi etkili bir şekilde yayma kabiliyetine sahiptir.

Sosyal medyanın AB dış politikası konusunda kamuoyunu etkilemesinin en belirgin yollarından biri, tartışmaları ve münazaraları kolaylaştırma kabiliyetidir. Twitter, Facebook ve Instagram gibi platformlar, toplumun her kesiminden bireylerin görüşlerini ifade etmelerine ve başkalarıyla etkileşime girmelerine olanak tanıyarak görüşlerin paylaşılabilirdiği, sorgulanabilirdiği ve güçlendirilebilirdiği sanal bir alan yaratmaktadır. Sıradan vatandaşlar artık anlatıyı şekillendirme ve karar alma süreçlerini etkileme gücüne sahip olduğundan, bu durum dış politika söyleminin demokratikleşmesine yol açmıştır.

Ayrıca sosyal medya, önemli dış politika konuları hakkında farkındalık yaratma ve belirli amaçlar için kamuoyu desteğini harekete geçirme konusunda da önemli bir rol oynamıştır. Hashtag kullanımı sayesinde kampanyalar hızla ilgi çekip viral hale gelebilmekte ve kısa sürede geniş bir kitleye ulaşabilmektedir. Bu durum özellikle insan hakları ihlallerine başarılı bir şekilde dikkat çeken ve hükümetleri harekete geçmeye teşvik eden #RefugeesWelcome ve #BlackLivesMatter gibi hareketlerde kendini göstermiştir. Sosyal medya, tartışmaları teşvik etmenin ve farkındalığı artırmanın yanı sıra, birçok birey için bir haber ve bilgi kaynağı haline gelmiştir. Sosyal medyada paylaşılan bilgiler algıları şekillendirebildiğinden ve belirli politikalara veya eylemlere yönelik tutumları etkileyebildiğinden, bunun ülkelerin dış politikasına ilişkin kamuoyu üzerinde önemli etkileri vardır.

Bu makale literatür incelemesi yöntemiyle, sosyal medyanın kamuoyu üzerinde yarattığı etkilerin dış politikaları ve karar alma süreçlerini nasıl etkilediğinden bahsedilecek olup üç ana başlıkta konu incelenecektir. Birinci bölümde kamuoyu ve dış politika belirleme süreç ve modellerinden bahsedilecek, ikinci bölümde sosyal medyanın dış politikaları nasıl etkilediği konusunda bilgi verildikten sonra son bölümde ise sosyal medyanın dış politikaları nasıl etkilediğinin örnek olaylar üzerinden incelemesi yapılacaktır.

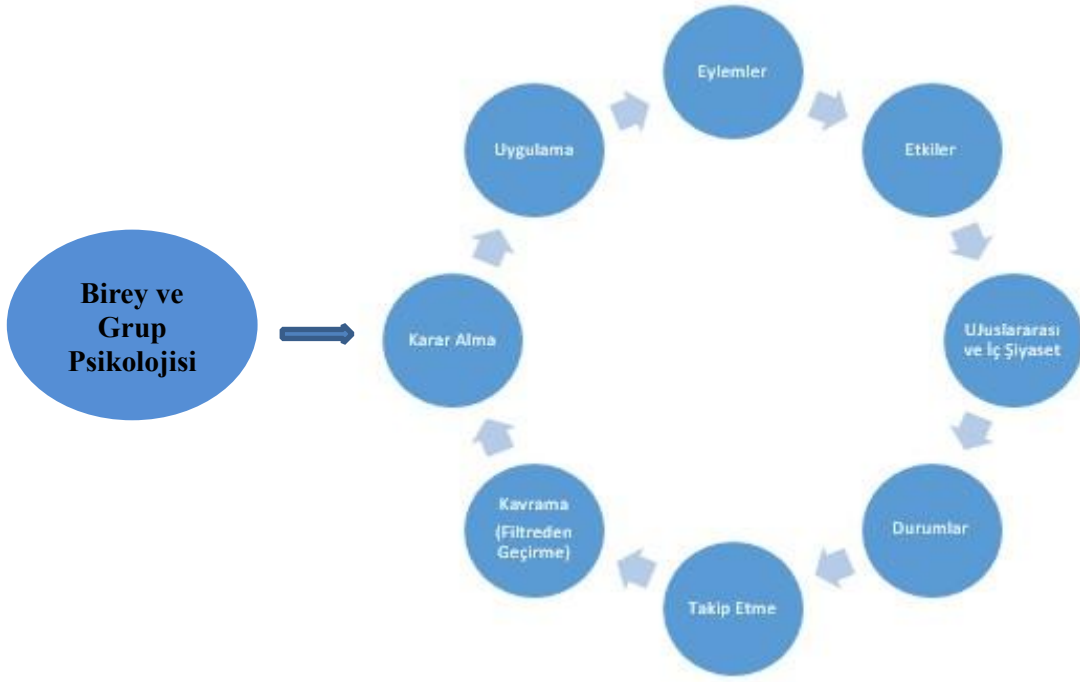
1. Kamuoyu ve Dış Politika

1.1. Dış Politika Oluşum Süreci

Dış politika, diğer devletlerle yürütülen siyaset ve davranışların tümü olarak tanımlanabilir (Tayfur, 2010, s. 73). Amacı ise çıkar elde etmektir. Karar alıcılar, çıkarları en iyi sağlayacak seçenekleri ulusal çıkar olarak tanımlanan çıkar kavramıyla tercih ederler. Bu kavram, çeşitli akımlar tarafından farklı şekilde kullanılmaktadır ve tartışılmaktadır (Baharççek ve İnan, 2013).

Her zaman olduğu gibi, dış politika konusunda karar verilirken, “neden” böyle bir karar verildiği üzerinde durulmaktadır. Fakat karar alınma sürecinin kimler tarafından yapıldığı ve bu süreçte nelerin hesaba katıldığı çok daha önemli olduğu belirtilmelidir. Karar alma sürecinde etkili olan unsurlar farklı kategorilere ayrıldığında üç ayrı konu başlığı altında toplanabilmektedir. Bunlardan birincisi “içsel çevre ve siyasal sistem” dir (Arı, 2008, s. 190). Bu başlıkta devlet ve hükümetin yapısı, bürokrasi, kamuoyu ve ülke ekonomisi dikkate alınabilmektedir. Ayrıca, ülkenin coğrafik konumu da karar alma sürecinde önemli bir faktördür. İkinci olarak, dışsal çevre veya dışsal unsurların etkisi de kullanılmaktadır. Bunların arasında sistemin yapısı, dünya ekonomisi, diğer devletlerin tutum ve davranışları, küresel ve bölgesel sorunlar yer almaktadır (Holsti, 1992, s. 271-273). Karar alma sürecinde önemli bir diğer ve sonuncu olarak incelenebilecek etken karar alıcılarıdır. Karar-alıcıların kimlikleri, değerleri, ideolojileri ve diğer unsurlar, dış politika kararlarının niteliğini belirler (Holsti, 1992, s. 291-296). Dış politika tercihlerinin belirlenmesinde, karar alıcıların ne kadar etkili olduğunu gösterirken, aynı sorun karşısında farklı karar alıcılar ile farklı bir tercih yapılması her zaman düşünülebilir.

Karar alma sürecinde verilen kararın iç politikayı da doğrudan etkilediği unutulmamalıdır. Buna göre, karar verildikten sonraki eylemler, iç politikayı etkiler ve tüm süreç birbirini tetikler (Şekil 1.1.). Şekil 1.1. Karar Verme Şeması

Kaynak: (Güleç, 2018)

Karar alma sürecine etkili olan faktörlerin yanında, bir de karar alma süreçlerinin kendisini inceleyen modeller geliştirilmiştir. Karar alma süreçlerinin dış politikaya uygulanmasında belki de etkili yaklaşım, rasyonel aktör modelidir. Bu modelde, devletin değerleri ve algılanan faydaların en yüksek seviyeye çıkarılması için, bilgiye dayalı, tüm seçenekleri göz önünde bulunduran hesaplanmış en iyi kararlar verilecek rasyonel bir birey varsayılır (Güleç, 2018). Rasyonel aktör yaklaşımının dört ana adımı vardır: öncelikle sorunun ne olduğu belirlenir daha sonra arzu edilen sonuçları tanımlandıktan sonraki adımda uygulanabilir politika seçeneklerinin sonuçlarını değerlendirilerek son aşamada en rasyonel kararı verilir (Yalçın, 2021). Ancak, bu yaklaşım sadece insanların karar vericiler olarak sınırladıklarından ibaret değildir, çünkü birden fazla aktörün hareket ettiği çevreyle sınırlıdır. Diğer modellerden olan n Örgütsel ve Bürokratik Modeller daha çok “rasyonel seçim” teorisini eleştirerek ortaya çıkmıştır. Bürokratik modelde, karar vericiler devlet adına hareket eden bürokratik birimlerdir ve her bürokratik birim kendi çıkarımı gözetmektedir fakat bu modelde optimal seçenek değil, en iyi seçenek değerlendirilmektedir (Neack, 1992). Bu modelde, kimin üstün geleceği ve ne yönde karar verileceği, hükümet kurumları arasındaki rekabet, karar alıcıların kendi değerlendirmeleri, tecrübeleri ve yeteneklerini kullanarak belirlenmektedir. Graham Allison tarafından ortaya atılan örgütsel model ise, rasyonel aktör teorisini eleştirmektedir. Bu modelde, bürokratik kurumlar arasında çekişme bulunmamakta, aksine kararlar iş birliği çerçevesinde alınmaktadır. Her kurumun fonksiyonu ve edindiği temel prensipler bellidir ve bireylere çok kısıtlı rol düşmektedir. Bütün bu ilkelerin uygulanmasının sağlanması için bireylerin kurumların standart davranış ilkelerine uyması beklenmektedir (Mintz ve DeRouen, 2010). Allison’ın ortaya koyduğu şey, dış politika yapımında farklı hükümet kurumlarındaki bürokratların, dış politika kararının oluşumunda bazen çekişme bazen de bir pazarlık süreci içerisinde hareket ettikleridir. Bireysel karara alıcılar modelinde ise liderin psikolojik eğiliminin, mevcut bilgi hacminin kısıtlamalarına, ikinci en iyi politika

seçeneklerinin seçilmesine göre faktörlerin etkisiyle hatalı sonuçlara yol açabileceğini öne sürmektedir (Jervis, 1968). Karar alıcıların sahip olduğu inançlar, önyargılar ve klişelerin dış politika kararlarının şekillenmesinde önemli rol oynadığını belirtmektedir (Boulding, 1956).

1.2. Dış Politika da Kamuoyu Etkisi

Kamuoyu, siyasetle ilgili olarak akla gelmesine rağmen, sosyolojik, ekonomik, kültürel, psikolojik ve zihinsel boyutları da içeren bir kavramdır. Bu açıdan, toplumsal yanını sadece siyasi alana sıkıştırmamak, kapsayıcı bir tanımlamaya daha doğru olacaktır. İlgili bilim alanlarının ihtiyaçlarını karşılamak için, en geniş anlamda kamuoyu; halkı ilgilendiren bir konu hakkında ortaya çıkan ortak kanaat olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 2021). Kamuoyu oluşturulmasında psikolojik faktörler (tutumlar, kanaatler vb.) ve etkili kurumlar (aile, okul, referans grupları, baskı grupları, kanaat önderleri, kültürel yapılar, hukuki ve siyasi ortamlar vb.) olarak incelenebilir (Temizel, 2008). Son yıllarda gelişen teknolojiyle birlikte internet ve diğer kitle iletişim araçlarının da etkisi göz ardı edilemez. Örnek olay çalışmaları, bu konuyu daha da detaylandırılmış bir biçimde anlatacaktır.

Ülkeden ülkeye farklılık gösteren kamuoyu oluşumu, dış politika bağlamında ele alınmaktadır. Ülkenin siyasi rejiminin, ideolojisinin, basın sisteminin, ekonomisinin ve eğitim düzeyinin yanı sıra, baskı gruplarının da etkinliğinin önemi, kamuoyunun bu alanda oluşumunu etkilemektedir (Mutlu, 2003, s. 71). Dış politika noktasında kamuoyunun eğilimleri noktasında çeşitli görüşler bulunmaktadır. Ayrıca, küreselleşme ile birlikte her anlamda değişen dış politika kavramının, siyasi ilişkileri anlamaya, kavramaya ve tahlil etmeye ilişkin tartışmaların kamuoyu tarafından algılanmasını zorlaştırmaktadır (Ersanlı, 2006, s. 25).

Realist düşünce ekolünün savunucuları, kamuoyunun duygusal yapısının dış politika gibi her zaman rasyonalite gerektiren bir alanda karar alma aşamasında zafiyetlere neden olacağına inanmaktadır (Knecht ve Weatherford, 2006). Realist teori, uluslararası ilişkilerin anarşik yapısı nedeniyle, devletlerin her birinin öncelikle kendi güvenlikleriyle ilgilenmeleri nedeniyle birbirleriyle ancak sınırlı işbirliği yapabileceklerini vurgulamaktadır. Öte yandan liberaller, devletler arasındaki işbirliğinin karşılıklı ilişkiler yoluyla daha mümkün hale getirilebileceğini varsaymaktadır (Mowle, 2003). Liberaller, demokratik ilkeleri dış politika yapımında demokratik ülkeleri totaliter ülkelerden ayıran bir unsur olarak kabul etmektedir. Bu nedenle dış politika yapım sürecinde halkın katkısına değer verirler (Stuchlik, 2005).

Kamuoyunun etkinliğinin dış politikada gerçekleşebilmesi için, siyasi sistemin yapısının ve buna bağlı olarak kurumların merkezileşme yoğunluğunun önemli olduğu söylenebilir. Merkezîyetçi sistemlerde, güçlü bürokratik yapılar sayesinde kamuoyunun etkileri sınırlı olurken, daha adem merkezîyetçi ve bürokrasi dışı yapılanmalarda kamuoyu daha etkin olabilmektedir (Risse-Kappen, 1991). Ulusun küresel siyasetteki rolü ve konumu, siyasi sistemin yapısı ve medyanın sahip olduğu potansiyel kamuoyunun dış politikada tutarlı olabilmesi için önemli koşullardır (Isernia, Juhász, & Rattinger, 2002). Kamuoyunun diğer önemli bir etkisi ise uluslararası müzakerelerde gösterdiği kısıtlayıcı ve önleyici rolüdür. Karar verilmeye çalışılan konuda halkın yönelimleri ile karar alıcılarının tercihleri arasında uyumsuzluk varsa, kamuoyu müzakereleri veya uluslararası anlaşmaların onayı gibi konuları engelleyebilecek bir tavır takınabilir (Trumbore, 1998) Diğer önemli bir faktör olarak kendi devletlerinin diğer devletlere duyduğu güven derecesi kamuoyunun dış politikada benimsediği kalıplardan biri olarak öne çıkmaktadır. Uluslararası güven olarak adlandırılan bu hissiyat, insanların diğer devletlere olan güvenleri nispetinde kendi devletlerinin izlemesi gerektiği

tutumu da etkilemektedir. Ayrıca medyanın etkin olduğu diğer dış politika alanlarından biri de yabancı ülke ve toplumlar hakkında olumlu veya olumsuz oluşturduğu imajlardır (Brewer, 2004).

1.3. Kamuoyu ve Dış Politika ilişkisini Açıklayan Modeller

1.3.1. Seçkin Model (Elitizm)

Elitizm, siyaset felsefesinin bir bölümüdür. Eşitliğe karşı olan elitistler, bazı insanların doğuştan ayrıcalıklı olduğunu öne sürmektedirler. Anti demokratik bir yönetim biçimini savunan seçkinlik, halkın ülkeyi yöneten kişileri seçme yetkisine sahip olmadığını vurgular. Örneğin Konfüçyüs "halk zorlanarak bir şey yapabilir ama anlamaya zorlanamaz" demiştir. Seçkinler tarafından yönetilen her toplum hiyerarşik bir yapıdadır. Doğu kültüründe ise toplum avam ve havas olarak iki sınıfa ayrılır (Hürriyet Gazetesi, 2020).

Çalışmalar, politik elitleri küçük, nispeten uyumlu ve istikrarlı ağlardaki karar verme gücüne sahip bireyler olarak tanımlıyor. Meisel (Meisel, 1958, s. 4) elitleri "bilinç, uyum ve gizli anlaşma" olarak tarif ediyor. Dolayısıyla, elitler, ulusal düzeyde karar süreçlerini etkileyebilecek önemli kişiler, siyasi partiler, meslek örgütleri, sendikalar ve medya kuruluşlarının liderleri ve eğitimsel, kültürel ve dinî kurumların üst düzey yöneticileri olarak algılanıyor. Elitlerin rolü, ülkenin siyaset rejimine göre değişiyor. Örneğin, demokratik rejimlerde siyaset partiler, sivil toplum örgütleri ve sendikaların üst düzey yetkilileri etkili oluyor, ancak otokratik rejimlerde hanedan üyeleri ve güçlü kabile liderleri karar süreçlerinde önemli bir rol oynuyor (Ripsman, 2009, s. 184-185). Arayüzü seçkin olanlar, hâlâ hareket etme yeteneği ve belli bir dış politika hamlesini öne çıkarmak aracılığıyla kamuoyunu etkileme gücüne odaklanıyorlar. Örnek olarak, otoriter sistemler, ABD ve İngiltere'nin Irak Savaşı'na giden yolu, uluslararası düzeyde dramatik olayların sıklaştırılması sonucu liderlerce istismarı gibi konular düşünülebilir.

1.3.2. Çoğulcu Model (Solidarizm)

Gücün herhangi bir çıkar grubu ya da diğerlerine hâkim olmasını önlemek için, çoğulcu modelde, medya ve kamuoyunun siyaset etkeni olarak bağımsız olduğu; belli konularda hükümet üzerindeki sınırlayıcıların kabul edildiği yaklaşımın ön planda olduğu varsayılır. İnsanların kamuoyu üzerindeki etkileri, seçimler, kamuoyu yoklamaları ve toplumun temsili olarak medya aracılığı ile olabilmektedir (Robinson, 2001, s. 169). Siyaset kuramında çok kültürcülük ve liberal çoğulculuktan bahsedilebilir. Bunlardan çok kültürcülük, "farklı yaşam pratikleri içinde oluşan kültürel farklılıkların siyaset düzeyinde tanınması ve eşit ölçüde saygıdeğer kabul edilmesi" esasına dayanır (Köker, 1996, s. 12). Liberal çoğulculuk ise etnik, ırksal ya da kültürel bir çoğulculuk değil, değer çoğulculuğudur. Bu açıdan liberal çoğulculuk, toplumdaki etnik, ırksal ve kültürel çoğulluğun "ön ve temel kabulüyle birlikte değerlerin, tutumların, modellerin ve projelerin çoğulluğunu" esas alır (Yürüşen, 2001). Sonuç olarak, her ikisinde de kamuoyunun çoğul bir kitleye yönelik olduğu belirtilmektedir.

Kamuoyunun ödüllendirme ve cezalandırmalarıyla doğrudan veya dolaylı olarak dış politikalar üzerinde etkili olduğu savunulan Çoğulcu model, İngiltere ve ABD'nin Irak Savaşı sonrası etkisi, Afgan Savaşı'nda SSCB'nin etkisi ve Somali müdahalesi sonrası ABD'nin etkisi gibi seçimler dışındaki zamanlarda da geçerli olmaya devam etmektedir denebilir.

2. Sosyal Medyanın Dış Politika ve Kamuoyundaki Etkileri

2.1. Sosyal Medya Kullanımının Yaygınlaşması

Berzah (2006) tarafından ortaya konulan görüşe göre, medya, gündelik yaşamların düzenlenmesinin yanı sıra, siyasal iletişim için yönetenler arasında en önemli köprü olarak görülmektedir (Berzah, 2006, s. 1). Günümüzde, haberlere ve güncel bilgilere hızlı ulaşmak, herhangi bir konuda dünyanın her yerindeki insanlarla etkileşim kurabilmek ve birden fazla kanala tek bir yol üzerinden erişim imkânı sunması sebebiyle, sosyal medya her geçen gün daha fazla ilgi görmeye devam ediyor (Becan, 2018). Sosyal medyada kullanıcıların kişisel bilgilerini, düşüncelerini, ilgi alanlarını vb.

paylaştıkları sosyal ağlar mevcuttur. “We are Social Digital 2023” raporuna göre (Digital 2023, 2023) dünya nüfusu 8.01 milyarken bunların %68 i yani 5.44 milyarı aktif bir telefon kullanıcısıyken, 5.16 milyarı yani %64.4’ü internet kullanıcısıdır. %59.4’ü ise aktif olarak sosyal medya kullanan kişilerden oluşmaktadır. Bu raporda dikkat çeken bir diğer veri türü ise 16-64 yaş grubu internet erişimini en çok;

1. Bilgi araştırmak (%57.8)
2. Arkadaşları ve tanıdıklarıyla bağlantı da kalmak (%53.7),
3. Haber kaynaklarına ulaşmak (%50.9)
4. Video, tv programları ve filmleri izlemek (%49.7)
5. Bazı şeylerin nasıl yapılacağını öğrenmek (%47.6)
6. Yeni fikirler edinmek (44.3)
7. Markalar ve ürünler hakkında bilgi almak (%43.4)
8. Müzik dinlemek (%43.2)
9. Boş zamanlarını değerlendirmek (%41)
10. Eğitim öğretim amaçlı materyallere erişmek (38.3)
11. Yeni yerler öğrenmek ve tatil planları yapmak (%36.4)
12. Sağlık ile ilgili bilgiler edinmek ve sağlık ürünler bulmak (%34.7),
13. Kendi bütçelerimni yönetmek (%33.7)
14. Oyun oynamak (%30.5)
15. Yeni insanlarla tanışmak (%29),
16. İş ile alakalı bilgiler araştırmak (%28.9) amaçlarıyla kullanmaktadır. Aynı zamanda bu raporda Facebook, Youtube, Instagram gibi sosyal medya ağlarının gene 16-64 yaş grubu arasında kullanımının oldukça yaygın olduğu ve kişilerin buradaki hem reklamlardan hem de fikirlerden etkilendiği belirtilmektedir. Buradan da anlaşıldığı üzere, dünya nüfusunun büyük bir kısmı sosyal medya kullanmakta olduğundan burada yayınlanacak her şey toplu organize olmaları ve insanların seslerini daha hızlı ve daha fazla kitlelere duyurmalarını sağlayacaktır.

2.2. Kamu Diplomasisi ve Sosyal Medya

Kamu Diplomasisi, başka devletler ile diplomatik ilişkilerin dışında yabancı halklarla iletişim kurma ve onları etkileme politikaları olarak adlandırılmaktadır. Bu amaca yönelik olarak geleneksel medya ve kültürel aktiviteler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Nye, 2008). Günümüzde internet de devletlerin kamu diplomasisi faaliyetlerinin aracı olarak kullanılmaktadır. Örneğin ABD'nin Hollywood filmleri aracılığıyla uluslararası alanda değer ve kültür özellikleri yaymakta ve etkilemektedir. Son dönemlerde oldukça popüler hale gelen "Yumuşak Güç" kavramı da bu çerçevede değerlendirilebilir. Buna göre devletler baskı araçlarının yanı sıra medya ve kültürel ürünler aracılığı ile insanları etkileme çabasında oldukları (Çömlekçi, 2019). Özellikle Soğuk Savaşın ardından kullanım alanı genişleyen Yumuşak Gücün arasında sosyal medya da yer almaktadır.

Kamu diplomasisi için beş aşamalı sürecinden söz edilmiştir. Öncelikle, belirli bir devlet hakkındaki düşüncelerin anketler vs. yöntemleriyle tespit edilmesi her zaman önerilmektedir. Aktif destek verilerek, elçilik ve konsolosluklar aracılığıyla ülke dış politikasının meşrulaştırılmasının önemi göz ardı edilmemelidir. Kültürel diplomasi aracılığıyla ülke kültürünün öne çıkarılması (sanat turları, müzeler, edebiyat etkinlikleri vb.) ve değişim diplomasisi vasıtasıyla akademik değişimin sağlanması, diğer tüm başarılı çalışmaların farklı dil ve çevirilerle uluslararası alanda yayınlanmasının bir sonucu olarak uluslararası kabul ve tanınırlık kazanması önemli hedeflerdir (Çömlekçi, 2019).

Günümüz küresel siyasetinde, kamu diplomasisinin stratejik iletişim yöntemleri, algı yönetimi, gündem belirleme yöntemleri, haber yönetimi, çerçeveleme yöntemleri ve enformasyon programları, propaganda, dezenformasyon ve enformasyon savaşları gibi araçlar stratejik hale gelmiştir. Çünkü bilgi araçları ve iletişim, eski tank ve savaş uçakları gibi enformasyon ve propaganda savaşının en etkili silahları olarak kullanılmaya başlanmıştır. Böylece bilgi araçlarının silah olarak kullanılması, enformasyon ve bilgi savaşlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. 21. yüzyılın savaş alanında ve yöntemlerindeki değişim ile, hem kullanılan platformlar hem de kullanılan araçlar değişmiştir. Artık savaşlar sadece fiziksel alanda cephede değil, aynı zamanda siber alanda ve sosyal medyada da cereyan ediyor (Sabancı Üniversitesi, 2022).

Kamu diplomasisi, dış politika alanında, politikaların ne olduğu değil, nasıl lanse edildiğinin önemi üzerine, yeni bir yöntem ve aracı olarak sunulmuştur. 1960'larda kitle iletişim araçlarının icadıyla propagandanın karmaşık bir versiyonu olarak ortaya çıktığına dikkat edilmelidir. Kamu diplomasisi, propagandanın çarpıtılmış bilgiler üzerinden kamuoylarını yönlendirme yönteminden ayrışır. Doğru bilgiler üzerinden kamuoylarının etkilenmesi ve ikna edilmesi kamu diplomasisinin temel farkıdır.

2.3. Sosyal Medyanın Dış Politika İletişimindeki Etkisi

Sosyal medya platformlarının etkisi, günümüzde dış politik süreçlerde çok önemli bir faktör olarak kabul edilmektedir (Sarı Ertem ve Korhan, 2019). Normal medyanın aksine, sosyal medya, bilgi akışının hızlanmasını ve küresel olaylara anında erişim sağlamasıyla, toplumun bilinçlenmesini arttırmaktadır. Özellikle Twitter, Facebook, Instagram ve YouTube gibi platformlar, kullanıcıların kolayca içerik üretmelerine, paylaşımlarına ve etkileşimde bulunmalarına olanak vermektedir. Dış politikada olan gelişmelerin anlık olarak paylaşılmasını ve küresel kamuoyu oluşturulmasını sağlamaktadır. Sosyal medya platformları aynı zamanda,

belirli konular hakkındaki tartışmaları ve fikir ayrılıklarını hızla geniş kitlelere ulaştırarak, kamuoyu baskısını arttırarak ve politika oluşturma süreçlerine doğrudan etki etmesine olanak sağlamaktadır.

Günümüzde insanların, düşüncelerini ifade etmek için farklı seçenekler elde edebilmeleri, sosyal medyanın gelişimini sağlayan dört temel özelliğinin varlığına bağlıdır;

- Kullanıcılar çeşitli medya türlerinde içerik oluşturma veya içerik üzerinde değişiklik yapma hakkına sahiptir.
- Kullanıcılar içeriği etiketleyebilir.
- Kullanıcılar içeriği anlık oylama ya da pasif olarak değerlendirebilir.
- Kullanıcılar kişisel ilgi alanlarına göre diğer kullanıcılar ile arkadaşlıklar ve sosyal medya ağları oluşturabilir (Lerman, 2007, s. 16).

Özellikle medya haberlerinin politik gelişimler üzerinde etkili olması, iki tür etki türüne çevrilebilir. Dolaylı etki; medyanın etkisiyle kamuoyu aracılığıyla sonuç olarak politika yapımcılarının etkilenmesi, doğrudan etki ise karar vericilerin medyada yer alan haberlerden doğrudan etkilenmeleri sürecidir. Ayrıca bu iki etki türüne bağlı olarak dört farklı etki türü tespit edilebilir: CNN Etkisi, Hızlandırıcı Etki, Mümkün Kılma Etki ve Engelleyici Etki (İpek, 2018).

CNN etkisi, Vietnam Savaşı ile öne çıkan bir kavramdır. Bu anlayışa göre, medya aracılığıyla ABD kamuoyuna ulaşan çatışma alanındaki tüm kötülüklerden kaynaklanan tepkiler, ABD yönetiminin bu savaşa karar vermesini sorgulamaya ve nihayetinde de ilgili kuvvetlerin Vietnam topraklarından çekilmeye zorlamıştır. Bu duruma medya, "olumlu" bir çalışma olarak devlet politikalarının kamuoyu tarafından değerlendirilmesini ve son bulmasını sağlar (Denk, 2007). 'CNN etkisi' literatürünün temel varsayımı haberlerin politikayı etkileyebileceğidir. Siyasi elitlerin haberciyi küresel olayları istedikleri şekilde 'okumaya' teşvik ettiğini belirten rıza üreticileri medyanın hükümet politikalarından etkilendiğini ileri sürmektedir. Bu kavramın anlaşılması açısından 'medyanın kimin kontrolünde olduğu' konusu önemlidir çünkü bunu dış politika çevrelerindeki tartışmalara yansıtılmaktadır. Bu yaklaşım, haber medyası kaynaklarına odaklanarak elit olmayan aktörlerin medyanın kontrolünü ve dolayısıyla politikayı etkileme yeteneğini kazanıp kazanmadıklarını ortaya çıkarabilir. Bu kavramsallaştırma aynı zamanda siyasi aktörlerin nasıl hareket ettiğini vurgulamada da önemlidir (Robinson P. , 1999).

Diğer etkileri de kısaca belirtirsek hızlandırıcı etki politika yapımcılarının kamuoyu desteği sağlamalarını sağlayarak halka belli bir politikayı öne sürmesidir (İpek, 2018). Örneğin, 11 Eylül saldırıları sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nde 'Teröre Karşı Savaş' söylemi ve Afganistan ve Irak'a operasyon düzenlemesi, medya tarafından desteklenen haklı bir çerçeve oluşturdu. Bu da medyanın mümkün kılma etkisini göstermektedir. Engelleyici Etki ise medyada yer alan olumsuz haberlerin politika yapımcılarının yürüttüğü politikaya karşı sınırlamalara neden olabileceği anlamına gelmektedir. Örnek olarak Vietnam Savaşı sırasında ABD askerlerinin kaybının medyada yer almasıyla politika yapımcılarının etkilediği gösterilebilir (İpek, 2018).

3. Örnek Olay İncelemeleri

3.1. Kamuoyunun Sosyal Medya Etkisiyle Doğrudan Dış Politikayı Etkilediği Olaylar

3.1.1. Arap Baharı ‘Arap Baharı’ olarak bilinen ve 2010 yılında başlayan hareketler kötü yaşam koşulları, işsizlik ve ifade özgürlüğü gibi sıkıntılardan dolayı ortaya çıkmıştır (Aktaş, 2018). Tunuslu genç bir mühendis olan Muhammed Buazizi iş bulamadığından kaynaklı yaptığı seyyar satıcılıkta tezgâhına polisler tarafından birkaç kez tezgâhına el konulması ve polis tarafından kendisine dayağa varan boyutta şiddet uygulanması sonucunda sokak ortasında üzerine benzin dökerek kendini yakmasıyla başlayan ve kısa sürede tüm Tunus’a ve birkaç haftada Mısır, Yemen, Bahreyn, Libya ve Suriye’ye yayılan ayaklanmalar, yıllardır süregelen otoriter rejimlerin artık halk tarafından istenmediğinin aleni beyanı olan ayaklanmalar başlamıştır. Tunus’da Zeynel Abidin Bin Ali yönetimi devrilerek yerine seçimle beraber Nahda partisi gelmiş, Mısır’da ise Hüsnü Mübarek yönetimine son verilmiş ve yerine Müslüman Kardeşler gelmiştir. Yemen, Libya ve Bahreyn de de değişiklikler olmuş ancak Suriye’de hali hazırda da devam eden savaş ortamı hâkimdir. Körfez ülkeleri, Türkiye ve ABD buradaki halk hareketlerine bir yol vermek isterken halklar gelecekleri hakkında söz sahibi olabilme için haklarını savunmaya devam etmektedirler (Demirtaş, 2014, s. 13-15).

Sosyal medyanın kullanımı, 'Arap Baharı' hareketi sırasında önemli bir fark oluşturmuştur. Bhuiyan (2011) tarafından yapılan bir çalışma, 2009'dan bu yana yaklaşık 20 milyon sosyal medya kullanıcısının olduğunu ve Arap Baharı sırasında sosyal medyanın oynadığı kritik bir rolü göstermektedir. Mısır'daki aktivistler, sosyal medya araçlarını kullanarak birbirleriyle bağlantı kurdu, hükümetin engelleme çabalarına rağmen. Eylemciler, olayları sosyal medya üzerinden dünyayla paylaştı. Ancak, Batı tarafından desteklenen ve bölgedeki en büyük ordu ve güce sahip olan Mubarak'ın öldürülmesiyle ayaklanma sona erdi ve Mubarak'ın 30 yıllık rejimi sona erdi (Meral ve Meral, 2021).

Washington Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmada, başta Tunus ve Mısır olmak üzere Arap Baharı sürecine ilişkin özgürlük ve demokrasi temelli mesajların yaklaşık 3 milyondan fazla tweetinin sınıflandırılmasıyla incelendi. Böylelikle, siyasi isyanların oluşmasında ve başarılı olmasında sosyal medyanın önemli bir rol oynadığı ortaya çıkarıldı (Korkmaz, 2012).

Dünyanın süper gücü olan ABD bu konuda çekimser kalmış olup diplomasi yöntemiyle konuyu çözüme ulaştırmaya çalıştığından (Göngen, 2014) dış politika anlamında büyük kargaşalar yaşamamıştır. Libya'daki olaylar, üyeler arasındaki uyuşmazlığın öne çıkan örneklerinden biriydi. Libya'ya yönelik askeri operasyonun NATO'ya devredilmesini istemeyen Fransa bir tarafta yer alırken ona karşı olan İtalya ise NATO'ya devredilmesini istedi ve aksi takdirde desteğini çekeceğini açıkladı. Almanya askeri operasyonlara katılmayacağını belirtti (Dinç, 2018). Ayrıca, Libya krizi sonucunda Tunus'tan kaçan göçmenleri kabul etmeyen Fransa Tunuslu mültecilerin ülkelerine girmesini önlemek için İtalya ile olan sınır kapısını kapatıp bu ülkeyle ile arasını açtı. İtalya da Fransa'ya karşılık, güneyindeki Lampedusa adasına sığınan mülteciler için AB içinde serbest dolaşım hakkı verdi (Uğurkan, 2021). Fransa ve İtalya, mülteci konusunda birbirlerine karşı koyarak AB'nin uyumlu politikalarına karşı bir duruş sergilediler (Küçükkeleş, 2013, s.23).

Sonuç olarak Arap Baharı süreci AB üye ülkeleri açısından bölünmüş bir imaj yarattı ve ortak bir vizyona ulaşma konusunda büyük zorluklarla karşı karşıya kaldılar. Libya krizi AB'nin tamamen yumuşak güce bağımlı olduğunu gösteriyor ancak Almanya, Fransa ve İngiltere arasındaki bölünmeler derinleşti. Almanya, Fransa ve İngiltere'yi Libya krizinde askeri güç kullanmamaya, yumuşak güç kullanmaya çağırırdı.

3.1.2. Aylan Bebek

Bodrum'da, 2 Eylül 2015'te yasa dışı yollarla Yunanistan'a geçmeye çalışan Suriyelileri taşıyan ve içinde 14 kişinin bulunduğu botun batması sonucu 5 kişi hayatını kaybetmiş, Aylan Kurdi, kıyıya vuran cansız bedeniyle dünya gündemine oturmuştu (Hürriyet Gazetesi, 2021).

Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/dunyayi-sarsan-aylan-bebegin-olumunun-dorduncu-yili/1570828> ,
Erişim Tarihi 09 Aralık 2023.

Sabah 08.42'de 12 Suriyeli mültecinin ölümüyle ilgili ilk haber veren haber ajansı DHA (Doğan Haber Ajansı) oldu. Botla Yunanistan'ın Kos adasına ulaşmaya çalışırken boğuldu. Türkçe yazılan makalede, cesetlerin ilk keşfedildiği yer olan Bodrum sahilinde o sabah erken saatlerde çekilen 50 fotoğraftan oluşan bir galeri yer alıyordu. Bunların arasında 50 fotoğraftan dördünde Aylan Kurdi yer alıyor. DHA'nın yazısı Aylan'ın bir fotoğrafıyla başlıyor. Twitter sessiz. Sabah 9.10'da başka bir Türk haber ajansı Diken, hikâyeyi başka bir Türkçe makaleyle aktarıyor ve yine bir haberle başlıyor: Aylan Kurdi'nin fotoğrafı. Twitter hala sessiz. Saat 10.23'te, haberin duyulmasının üzerinden iki saatten az bir süre geçtikten sonra, Aylan Kurdi'nin fotoğraflarından birinin yer aldığı ilk paylaşım Twitter'da ortaya çıktı. Yazar Michelle Demishevich, Türk gazeteci ve aktivisttir. Gönderi herhangi bir haber kaynağına bağlantı içermiyor; yalnızca bir başlık, resim ve #Refugeeswelcome ve dahil olmak üzere beş hashtag içeriyor. #Suriyelimülteciler. Tweet bir saat içinde 33 retweet alıyor ve fotoğrafı taşıyan başka tweetler de Yunanistan ve İspanya'dan gelmeye başlıyor, ancak izleyicinin çoğunluğu Türk. Geleneksel noktada Türk basını bu hikâyeye daha yoğun yer vermeye başlıyor ve sabah 11.00 ile

11.30 arasında 15'ten fazla haber çıkıyor. Yayıncılar web sitelerinde Türkçe yazılar yayınlamaya başlıyor. Lübnan, görüntülerin bölgede yayılmasında özellikle kilit rol oynuyor; Newsweek'in Beyrut'taki Orta Doğu muhabiri Martin Jay, ilk kez fotoğrafın viral olabileceğini öne sürüyor. Bir saatten az bir süre sonra, Acil Durum İnsan Hakları İzleme Örgütü Direktörü Cenevre'den Peter Bouckaert (@bouckap), Aylan Kurdi'nin üç fotoğrafını yayınladı ve krizle başa çıkmak

için acil bir plan yapılması gerektiği konusunda yorum yaptı. Tweeti ABD, İngiltere, Avustralya ve Malezya dahil olmak üzere çeşitli ülkelerden 664 retweet aldı. Resimler artık Orta Doğu'yu terk etti. Hikaye viral hale geldi (Goriunova ve Vis, 2015).

Aylan Kurdi'nin fotoğraflarına verilen kamuoyu tepkisi, görüntülerin insanları harekete geçirme yeteneğini gösteriyor. Sosyal medya, görüntülerin nasıl 'mideye yumruk yemiş gibi hissettirdiğine' dair tanıklıklarla dolup taşı (Goriunova & Vis, 2015). Gazete başyazıları, yazılı ve çevrimiçi medyadaki yorumlar, STK'lar ve UNHCR, bunun yürek parçalayıcı ve şok edici bir görüntü olduğu düşüncesini yineledi acil siyasi eylem gerektiriyor. Avrupa'nın ve daha geniş anlamda dünyanın Kurdi gibi çocukların ölmesine izin vermesinin üzüntüsü ve utancı sıklıkla dile getirilen duygulardı (Ticktin, 2017). Siyasi liderler kişisel duygusal tepkilerini paylaştılar. Örneğin İngiltere Başbakanı David Cameron şunları söyledi: 'Bu fotoğrafları bir gecede gören herkes etkilenmeden edemedi ve bir baba olarak o genç çocuğun Türkiye'deki bir plajda görülmesinden derinden etkilendim.' diye ekledi: 'İngiltere ahlaki bir millettir ve biz ahlaki sorumluluklarımızı yerine getireceğiz (Dathan, 2015). 'Kürdi'ye açıkça atıfta bulunularak politika ve planlar kabul edildi. ABD Başkanı Obama ve yeni seçilen Kanada Başbakanı Bakan Justin Trudeau, Suriyeli mültecileri yeniden yerleştirme planlarını duyurdu ve AB, 120.000 göçmenin kıta çapında yeniden yerleştirilmesine yönelik tartışmalı bir planı onayladı (Maricut, 2017).

Fransa Cumhurbaşkanı Hollande, Fransa'nın 2 bin mülteciyi kabul etmeye hazır olduğunu söyledi. Sosyal ağlar bağlamında ortaya çıkan uluslararası tepki o kadar boyuta ulaştı ki, Birleşmiş Milletler'in mültecilere yönelik katkılarının artması üzerine Finlandiya Başbakanı Juha Sipilä evini mültecilere açtı. UNHCR sözcüsü Melissa Sheming, bağışlardaki artışın Suriyeli çocuğun imajı üzerinde önemli bir etki yarattığını söyledi (Una-uak, 2017).

Almanya, Aylan bebeğin ölümünden iki gün sonra Macaristan'da birkaç günlüğüne mahsur kalan binlerce mülteciyi kabul etme kararı aldı. Mülteciler, yardım grupları ve gönüllülerin gözetiminde yeni bir yaşam umuduyla Avusturya sınırından Almanya'ya gönderildi (Guardian, 2015). Orta ve Doğu Avrupalı liderler ayrıca Yunanistan'dan Almanya'ya bir insani koridor oluşturulmasına karar verdi. Avrupalı liderlerin çoğu, Yunanistan ve İtalya kıyılarına çıkan bazı mültecilerin sorumluluğunu da üstlenmeyi kabul etti.

3.2. Kamuoyunun Sosyal Medya Etkisiyle Dolaylı Olarak Dış Politikayı Etkilediği Olaylar

3.2.1. Brexit Brexit sürecinin önünü açan unsurlar arasında, İngiltere'nin Avrupa Birliği'ne sağladığı bütçe payının artışı, para politikalarındaki anlaşmazlıklar ve özellikle de göçmen sorununun yükselmesi yer alıyor. Başbakan Cameron'un, İngiltere için özel bir statü istemesi, göçmenlerin sosyal yardım almalarına ilişkin uygulamalar ve Avrupa dışından gelen göçmenlerin durumu ile ilgili değişiklikleri kamuoyunda değiştirememiştir (Kiraz, 2019). Mevcut durumun medya aracılığıyla çoğalarak eleştirilmesi ve sosyal medyanın etkisiyle Brexit konusunda destek toplanması, referandum öncesindeki kampanyaya ivme kazandırmıştır (Vikipedi, 2023).

Birleşik Krallık, Brexit sonrasında kendi çıkarlarını önceleyen, liberal demokrasinin korunmasında önemli bir görev üstlenen, arabuluculuk ve caydırıcı gücü aracılığıyla küresel güvenliğin sağlanmasına katkıda bulunan, yumuşak gücünün öne çıkmasını amaçlayan, bilim ve teknolojiye öncülük yapan bir dış politika anlayışına sahip olmak istemektedir (Üründül,

2021). Sosyal medyanın Brexit sürecinde oynadığı rol, birkaç farklı boyutta etkili olduğunu aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- 1- Kampanya ve Propaganda: Sosyal medya platformları, kampanya dönemlerinde özellikle Facebook ve Twitter gibi mecralar aracılığıyla yoğun bir şekilde kullanıldı. İnsanların duygusal tepkilerini harekete geçirmek ve belirli bir siyasi görüşü desteklemek amacıyla özel olarak tasarlanmış içeriklerin (propaganda, yanıltıcı bilgiler) sosyal medyada paylaşılması önemli bir rol oynadı. Bu, kampanya sürecindeki atmosferi etkiledi ve tartışmalara katkıda bulundu.
- 2- Topluluk İnşası ve Mobilizasyon: Sosyal medya, Brexit destekçileri ve karşıtları arasında toplulukların oluşturulmasına ve bu toplulukların mobilize edilmesine yardımcı oldu (Kiraz, 2019). Kampanya ekipleri, destekçi tabanlarını güçlendirmek ve potansiyel seçmenleri etkilemek için sosyal medyayı aktif bir şekilde kullandı.
- 3- Kamuoyu Görüşleri ve Tartışmalar: Sosyal medya, Brexit sürecinde kamuoyu görüşlerinin oluşmasına ve tartışmalara katkıda bulunmasına olanak tanıdı. İnsanlar, kendi görüşlerini paylaşabildikleri, bilgi alışverişinde buldukları ve farklı perspektifleri öğrendikleri bir platform olarak sosyal medyayı kullanarak Brexit hakkında daha bilinçli hale geldiler.
- 4- Yalan Haber ve Yanıltıcı Bilgiler: Brexit sürecinde sosyal medya, yalan haber ve yanıltıcı bilgilerin hızla yayılmasına da neden oldu (Kiraz, 2019). Bu durum, kamuoyunu etkileyerek doğru bilgilerle karar verme sürecini zorlaştırabilir.

Ancak, sosyal medyanın Brexit sürecindeki rolü sadece olumsuz etkileri içermiyor. Aynı zamanda, bu platformlar üzerinden halkın doğrudan siyasi süreçlere katılma şansını artırarak demokratik katılımı teşvik etmiş olabilir.

Sonuç olarak, sosyal medyanın Brexit sürecinde oynadığı rol karmaşıktır ve hem olumlu hem de olumsuz etkiler içermektedir. Bu platformlar, kamuoyu oluşturma, bilgi paylaşımı, propagandaya karşı duyarlılık ve demokratik katılım gibi açılardan etkili olmuştur. Bununla birlikte, sosyal medyanın hızlandırıcı etkisinin, Brexit sonuçlarıyla beraber dış politikanın da değişmesinin beklenmesi, sosyal medyanın dış politikayı etkilemek adına direkt bir örnek olmasa da, etkili olduğunu göstermektedir.

3.2.2. ABD- Afganistan Savaşı

Bir diğer dolaylı yoldan etkilediği örnek de Afganistan ABD savaşıdır. 11 Eylül'den sonra ABD, Afganistan'da yerleştiğini iddia ettiği ve saldırılardan sorumlu tuttuğu El kaide örgütü ve lideri sakladığını düşünerek işgal başlattı (Aparı, 2021). Burada Taliban baştan yasakladığı interneti daha sonra Arap baharındaki gibi kullanmaya başlamış ve attığı tweetlerle olayların yönünü kendi lehine çevirmeye çalışmıştır. Yayınladıkları resimler ve mesajlarla herkesin güvende olduğu imajını çizmişlerdir. Dış dünyanın desteğini almak için sadece arapça değil birçok dilde mesajlar yayınlamışlardır (The New York Times, 2021). Taliban'ın Facebook yayınları kapatılırken Twitter hesapları kapatılmamıştı o yüzden sosyal medya kullanımına buradan devam ettiler. Taliban'ın sosyal medya ekibinden isminin açıklanmaması kaydıyla konuşan bir kişi BBC'ye, ekibin Twitter'ı ciddi bir şekilde kullanmaya Şubat 2020'de Taliban'ın lider yardımcısı Sirajuddin Haqqani tarafından yazılan bir New York Times makalesini tanıtmak için karar verdiğini söyledi. Twitter'daki aktif Taliban hesaplarının çoğu bundan sonra oluşturuldu. "Afganların çoğu İngilizce anlamıyor ama Kabil rejiminin liderleri Twitter'da aktif

olarak İngilizce iletişim kurdular çünkü hedef kitleleri Afganlar değil uluslararası toplumdu" dedi. "Taliban onların propagandasına karşı koymak istedi ve bu yüzden biz de kendimizi Twitter'a odakladık." (Atiq, 2021). Böylelikle dünyanın heryerine sosyal medya aracılığıyla yaptıkları yayınlarla ulaşan Taliban ABD'nin zaten dünya tarafından da desteklenmeyen müdahalesinin bitirmesini hızlandırdı denilebilir. Yani doğrudan etki etmesede, sosyal medya burada da dolaylı olarak bir AB'nin dış politikasında geri adım atmasına ve geri çekilmesine neden olmuştur denilebilir.

Sonuç

Ülkelerin dış politikalarının oluşmasında birçok etken olduğu kabul edilmektedir. Sadece ülkelerin karşılıklı birbirlerine olan yaklaşımı değil aynı zamanda bu süreçte içsel unsurların ve karar alıcıların da ciddi rol aldığı bir gerçektir. Kamuoyu da bu süreç içerisinde yerini almıştır. Kamuoyunun dış politikada etkilerini anlatmak için çeşitli modeller öne sürülmüştür. Seçkin ve Çoğulcu modeller olarak bilinen modellerden, seçkin model bazı insanların doğuştan ayrıcalıklı olduğu fikrini destekleyip hiyerarşik model olarak gözükmektedir, çoğulcu model de ise insanların eşitliği üzerinde durulur. Seçkin modelde kamuoyu olarak elit grup görülür ve politikayı bunların etkilediğinden bahsedilirken, diğerinde ise kamuoyunun liberal bir çoğulcu olduğunu söyleyip gene anlamda halkın etkisinden bahsetmektedir. Her ikisinden de anlaşıldığı üzere, genel olarak da olsa belli bir parça olarak da olsa kamuoyunun dış politika kararları üzerindeki etkisi kaçınılmazdır.

Gittikçe artan sosyal medya kullanımı ve internete erişimin kolaylaşmasıyla beraber bir kamuoyu baskısı yaratmak normal medya araçlarından daha kısa sürede olmaktadır. Aylan Bebek'in trajedisi ve Arap Baharı, kamuoyunun dış politikayı nasıl etkileyebileceğinin çarpıcı örnekleridir. Bu olaylar, toplumların duyarlılıklarının, sosyal medyanın gücüyle birleştiğinde, hükümetlerin dış politikalarını yönlendirme kapasitesini ortaya koyar. Uluslararası olaylar ve insan hakları ihlalleri, artık sadece bölgesel meseleler değil, aynı zamanda küresel bir kamuoyunu etkileyen olaylar haline gelmiştir. Bu nedenle, liderlerin ve hükümetlerin, kamuoyunun beklentilerini dikkate alarak daha şeffaf, adil ve insan haklarına saygılı politikalar benimsemeleri gerekmektedir. Aksi takdirde, küresel toplumun güçlü tepkileriyle karşılaşma riskiyle karşı karşıya kalabilirler.

Bu örneklerin dışında sosyal medyanın dolaylı etkilerini de unutmamak gerekir. Brexit ve ABD-Afganistan Savaşı örnekleri, kamuoyunun dış politika üzerindeki etkisini vurgular. Sosyal medyanın, halkın duygusal tepkilerini küresel ölçekte hızla yayma kapasitesi, liderleri ve hükümetleri daha hesap verebilir olmaya zorlamaktadır. Gelecekteki dış politika kararları, liderlerin halkın taleplerini anlamaları ve bu taleplere daha duyarlı bir şekilde yaklaşmaları gerektiğini göstermektedir. Kamuoyunun gücü, demokratik süreçlerin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir ve bu gücün bilinçli bir şekilde yönetilmesi, daha sağlıklı ve katılımcı dış politika kararlarına yol açabilir.

Sonuç olarak kamuoyunun sosyal medya aracılığı ile ülkelerin dış politikalarını ciddi anlamda etkilediklerini, ısrarcı politikalarına sınırlar koyduklarını ve karar alıcıların birçok şeyi yeniden düşünmeye zorlandıkları bu çalışmada örneklerle açıklanmıştır.

Kaynakça

- Aktaş, M. (2018). Arap Ayaklanmaları ve Sosyal Medyanın Rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 199-208.
- Aparı, S. (2021). *ABD'nin en uzun savaşı: Afganistan'da 20 yıl*. 9 Aralık 2023 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdinin-en-uzun-savasi-afganistanda-20-yil/2351523> adresinden alındı.
- Arı, T. (2008). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*. Bursa: Marmara Kitap.
- Atiq, S. (2021). *The Taliban embrace social media: 'We too want to change perceptions'*. 01 Aralık 2023 tarihinde <https://www.bbc.com/news/world-asia-58466939> adresinden alındı.
- Baharçipek, A. ve İnan, C. (2013). Dış Politika'nın Belirlenmesinde Ulusal Güvenlik Algısının Rolü. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 101-120.
- Becan, C. (2018). Sosyal Medya Bağımlılığının Haber Takibi Motivasyonları Üzerine Etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 238-256.
- Berzah, M. (2006). *Medyanın Ördüğü Berlin Duvarı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Boulding, K. (1956). *The Image: Knowledge in Life and Society*. Michigan: University of Michigan Press.
- Brewer, P. (2004). International Trust and Public Opinion International Trust and Public Opinion. *American Journal of Political Science*, 48(1), 93-109.
- Una-uak (2017). *Building empathy: a conversation with Melissa Fleming*. 12 Aralık 2023 tarihinde <https://una.org.uk/magazine/1-2017/building-empathy-conversationmelissa-fleming> adresinden alındı.
- Çömlekçi, M. (2019). Dijitalleşen Diplomasi Ve Sosyal Medya Kullanımı: Büyükelçilik Facebook Hesapları. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), s. 1-13.
- Dathan, M. (2015). *Aylan Kurdi: David Cameron says he felt 'deeply moved' by images of dead Syrian boy but gives no details of plans to take in more refugees*. 11 Kasım 2023 tarihinde <https://independent.co.uk/news/uk/politics/aylan-kurdi-david-camersonsays-he-felt-deeply-moved-by-images-of-dead-syrian-boy-but-gives-no-details-of-plans-to-take-in-more-refugees-10484641.html> adresinden alındı.
- Demirtaş, E. (2014). *Ortadoğuda Devlet ve İktidar- Otoriter Rejimler Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Denk, E. (2007). Medya ve Uluslararası Politika. *Uluslararası İlişkiler*, 4(13), 145-156.
- DIGITAL 2023. (2023). *Global Overview Report*. Meltover. <https://wearesocial.com/wp-content/uploads/2023/03/Digital-2023-Global-OverviewReport.pdf> adresinden alındı.

- Dinç, C. (2018). Avrupa Birliği'nin ve Üç Büyük Üyesinin Arap Baharı'na Yaklaşımları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 1-33.
- Erdoğan, B. (2021). Medya ve kamuoyu ilişkisi bağlamında —sosyal medya deneyleri üzerine bir çalışma. *İNİF E- Dergi*, 6(2), 105-123.
- Ersanlı, B. (2006). İçli-Dışlı Siyasal Faaliyet: Aracı Kurumlar Toplumsal Hareketler. S. Cerit Mazlum, ve E. Doğan içinde, *Sivil Toplum ve Dış Politika- Yeni Sorunlar, Yeni Aktörler* (s. 25-35). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Goriunova, O. ve Vis, F. (2015). *The Iconic Image on Social Media: A Rapid Research Response to the Death of Aylan Kurdi*. 02 Aralık 2023 tarihinde <https://research.gold.ac.uk/id/eprint/14624/1/KURDI%20REPORT.pdf> adresinden alındı.
- Göngen, M. (2014). Arap Baharı Karşısında ABD'nin Tutumu. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(33), 1-18.
- Guardian, T. (2015, 09 15). *First refugees arrive from Hungary after Austria and Germany open borders*. 12 Aralık 2023 tarihinde [can-enter-germany-and-austria](https://www.theguardian.com/world/2015/sep/15/hungary-refugees-austria-germany) adresinden ALINDI.
- Güleç, C. (2018). Dış Politika Analizinde Karar Verme Süreci ve Karar Verme Modelleri. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 79- 102.
- Holsti, K. (1992). *International Politics*. New- Jersey: Prentice-Hall International Editions.
- Hürriyet gazetesi. (2020). *Elitizm nedir? Elitizm akımı özellikleri, kurucusu ve temsilcileri*. 14 Kasım 2023 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/elitizm-nedir- elitizmakimi-ozellikleri-kurucusu-ve-temsilcileri-41652692> adresinden alındı.
- Hürriyet gazetesi. (2021). *Büyük dramın sembolü "Aylan Bebek" in hikayesi*. 17 Aralık 2023 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/buyuk-dramin-sembolu-aylan-bebekin-hikayesi-41792857> adresinden alındı.
- İpek, Ö. (2018). Dış Politikada Medyanın Rolü. *Lectio Socialis*, 2(2), s. 153-161.
- Isernia, P., juhász, Z, ve rattinger, H. (2002). Foreign Policy and the Rational Public Comparative Perspective. *The Journal of Conflict Resolution*, 46(2), 201-224.
- Jervis, R. (1968). Hypotheses on Misperception. *World Politics*, 20(3), 454-479.
- Kiraz, E. (2019). Sosyal Medya Ve Algı Yönetimi: İngilterenin Brexit Sürecinde İngilterenin Brexit Sürecinde. *Paradoks Dergisi*, 15(1), 1-18.
- Knecht, T. ve Weatherford, M. (2006). Public Opinion and Foreign Policy: The Stages of Presidential Decision Making. *International Studies Quarterly* (50), 705-727.
- Korkmaz, A. (2012). Arap Baharı Sürecinde İnternet ve Sosyal Medyanın Rolü. *International Symposium on Language and Communication: Research Trends and Challenges*, 2147-2297.
- Köker, L. (1996). Charles Taylor: Kimlik/Farklılık Sorununa Sahici Demokratik Çözüm Arayışı. A. Guttman içinde, *Çok Kültürcülük* (s. 11-14). İstanbul: YKY.

- Küçükkeleş, M. (2013). *AB'nin Ortadoğu Politikası ve Arap Baharına Bakışı*. Ankara: Seta Analiz.
- Lerman, K. (2007). Social Information Processing in News Aaggregation. *IEEE Internet Computing*, 11(6), 16-28.
- Maricut, A. (2017). Different narratives, one area without internal frontiers: why EU institutions cannot agree on the refugee crisis. *National Idenetities*, 2, 161-177.
- Meisel, J. (1958). *The Myth of Rulling Class: Gaeteno Mosca and Elite*. Ann Arbor: Michigan Press.
- Meral K. ve Meral, Y. (2021). THE ROLE OF SOCIAL MEDIA IN ARAB SPRING. *Yeni Medya Elektronik Dergi – eJNM*, 5(1), 26-34.
- Mintz, A., ve DeRouen Jr, K. (2010). *Understanding Foreign Policy Decision Making*. Cambridge: Cambrige University Press.
- Mowle, T. (2003). Worldviews in Foreign Policy: Realism, Liberalism, and External Conflict. *Political Psychology*, 24(3), 561-592.
- Mutlu, M. (2003). *Savaşlarda Kamuoyu Oluşumu / Vietnam'dan Körfez'e*. İstanbul: Okumuş Adam.
- Neack, L. (1992). *The New Foreign Policy in a Globalized Era*. Maryland: RowmanveLittlefield.
- Nye, J. (2008). Public diplomacy and soft power. *The annals of the American academy of political and social*, 616(1), 94-109.
- Ripsman, N. (2009). Neoclassical realism and domestic interest groups. S. Lobell, N. Ripsman , ve J. Taliaferro içinde, *Neoclassical realism, the state, and foreign policy* (s. 170193). Cambridge: Cambridge University Press.
- Risse-kappen, T. (1991). Public Opinion, Domestic Structure, and Foreign Policy in Liberal Democracies. *World Politics*, 43(4), 479-512.
- Robinson, P. (1999). The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy? *Review of International Studies*, 25(2), 301-309.
- Robinson, P. (2001). Medya ve Kamuoyunun Rolü, Dış Politika. S. Smith, A. Hadfield, ve T. Dunne içinde, *Foreign Policy: Theories, Actorsand Cases* . Oxford: Oxford University Press.
- Sabancı Üniversitesi. (2022). *Günümüzde savaşlar sadece cephelerde değil, siber dünyada yürütülüyor*. 24 Kasım 2023 tarihinde <https://gazetesu.sabanciuniv.edu/tr/gunumuzde-savaslar-sadece-cephelerde-degil-siberdunyada-da-yurutuluyor> adresinden alındı.
- Sarı Ertem, H. ve Korhan, S. (2019). Sosyal medya ve dış politika ilişkisine yakından bakmak:Türkiye'de üniversiteli genç yetişkinler örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(15), 215-233.
- Sezer, D. (1972). *Kamuoyu ve Dış Politika*. Ankara: Sevinç Matbaası.

Stuchlik, J. (2005). Public Opinion and Foreign Policy Discourse in the United Kingdom and France during the Iraq Crisis (September 2002—March 2003). *Perspectives*(23), 5- 35. Temizel, H. (2008). Kamuoyu Kuramları ve Kamuoyu Oluşumunda Kitle İletişim Araçları. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 127-146. 12 Aralık 2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/289409> adresinden alındı.

The New York Times. (2021). *How the Taliban Turned Social Media Into a Tool for Control*. 12 Aralık 2023 tarihinde <https://www.nytimes.com/2021/08/20/technology/afghanistan-taliban-socialmedia.html> adresinden alındı.

Ticktin, M. (2017). A world without innocence. *Journal of The American Ethnological Society*, 44(4), 577-590.

Trumbore, P. (1998). Public Opinion as a Domestic Constraint in International Negotiations: Two-Level Games in the Anglo Irish Peace Process. *International Studies Quarterly*, 42(3), 545-565.

Uğurkan, E. (2021). Barcelona Sürecinden Arap Buhranı'na: Avrupa Birliği'nin Akdeniz Politikasında Endişe ve Tereddütleri. *Pearson Journal Of Social Sciences ve Humanities*, 6(15), 351-371.

Üründül, P. (2021). *Brexit Sonrası İngiliz Dış Politikası: Yeni Bir Rol*. 27 Kasım 2023 tarihinde <https://foreignpolicy.org.tr/brexit-sonrasi-ingiliz-dis-politikasi-yeni-bir-rol> adresinden alındı.

Vikipedi. (2023). *Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden ayrılması*. 12 Aralık 2023 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%C5%9Fik_Krall%C4%B1k%27%C4%B1n_Avrupa_Birli%C4%9Fi%27nden_ayr%C4%B1lmas%C4%B1 adresinden alındı.

Yalçın, R. (2021). Dış Politika Analizinde Geleneksel Realist Teoriyi Sorgulayan Yaklaşımların Ortaya Çıkışı Üzerine Bir İnceleme. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11(2), 878-893.

Yürüşen, M. (2001). Çoğulculuk: Sorunlar, Sınırlar ve İmkânlar. *Liberal Düşünce*, 6(22), 116128.